

Balvu novads

Vēsture

Publicēts: 25.01.2023.

1921.gada 18.februārī Latvijas Prezidents Jānis Čakste parakstīja likumu "Par civilstāvokļa aktu reģistrāciju."

Nemot par paraugu citu Eiropas valstu, īpaši Šveices pieredzi, Latvijas Satversme pieņēma likumu, kas noteica, ka turpmāk arī Latvijā civilstāvokļa aktu reģistrāciju pārzinās laicīgas valsts iestādes, kuras nosauca par dzimtsarakstu nodaļām. 1921.gada 2.maijā tika izveidota pirmā nodaļa Latvijā- Rīgas pilsētā.

1922.gada 1.jūnijā darbu sāka Viļakas, Linavas, Kacēnu, Gauru, Augšpils un Balvu pagasta Dzimtsarakstu nodaļas, 15.jūnijā- Tilžas, 1.jūlijā- Rugāju, 7.jūlijā- Liepnas,

1923.gada 1.janvārī- Purmalas, 1.jūlijā- Baltinavas,

1926.gada 1.aprīlī- Bērzpils pagasta, 1.novembrī Balvu pilsētas,

1934.gada 1.aprīlī Abrenes pilsētas un

1936.gada 1.augustā Viksnas un Upmalas pagastu nodaļas.

Dzimtsarakstu nodaļu izveide Latvijā ilga 15 gadus- līdz 1937.gadam, kad stājās spēkā Latvijas Republikas Civillikums. Šodien valstī darbojas 45 pilsētu un novadu dzimtsarakstu nodaļas.

Līdz ar dzimtsarakstu nodaļu izveidošanos, arī garīdznieki saglabāja tiesības laulāt, kristīt bērnus, reģistrēt mirušos, par to paziņojot laicīgajām iestādēm.

Pirmās sabiedriskās kāzas Balvos. 1958.gada 12.aprīlī Kultūras nama foajē telpā laulību slēdz Helēna un Marijans Pužulji. Vedēji- rajona Izpildkomitejas priekšsēdētājs Herberts Freimanis ar kundzi Veltu. "Prezidijā" (no kreisās puses) rajona Izpildkomitejas sekretārs Vladimirs Sergejevs, pilsētas Izpildkomitejas priekšsēdētāja Zelma Šulce, dzimtsarakstu nodaļas vadītāja Taisija Romanova, Balvu Bankas pārvaldniece Valentīna Drebezova un komjaunatnes sekretārs Prols.

Mūsu pilsētā dzimtsarakstu nodaļa darbojas kopš 1926.gada, ir saglabājušies pirmie ieraksti, daļa grāmatu laika gaitā gājušas bojā, vēlāk ieraksti restaurēti no otrajiem eksemplāriem, kas glabājas Latvijas Republikas Dzimtsarakstu arhīvā, kā arī novada teritorijā esošajās baznīcās. Pirmais miršanas ieraksts Balvos izdarīts 3.novembrī par Arona Vasermana, kurš dzīvojis Baznīcas ielā, miršanu. Pirmais laulību ieraksts izdarīts, pamatojoties uz ebreju draudzes rabīna paziņojumu, par to, ka 29.jūnijā tika salaulāti kurpnieks Izraels Pargomoņins un pārdevēja Oke Hana, bet pirmie laulību tieši Balvu miesta Dzimtsarakstu nodaļā 1927.gada 3.aprīlī noslēdza Balvu miesta Valdes sekretārs Arvīds Avots un Lucija Barone. Pirmais jaundzimušais- Sinai Leile Davidovs, Haima un Bašaras dēls, reģistrēts 1926.gada novembrī.

Līdzās reģistru grāmatām par Balvu pilsētu glabājas arī Balvu rajona un daļa Abrenes rajona grāmatu. Kopumā ir saglabātas vairāk nekā 300000 arhīva vienības, no tām gandrīz 24 tūkstoši par Balvu pilsētu. Tas nozīmē- ziņas par vairāk nekā trīs simti tūkstošu cilvēku dzimšanu, miršanu, stāšanos laulībā, laulības šķiršanu, adopciju, paternitātes noteikšanu, vārda, uzvārda un tautības maiņu, legitimāciju.

Pētot reģistru grāmatas, atklājās iepriecinošs fakts, ka pa šiem gandrīz 100 gadiem ir strādājuši nedaudzi vadītāji (pārziņi). Līdz piecdesmitajiem gadiem tikai vīrieši, vēlāk- sievietes. No 1926. gada līdz 1933. gadam- Arvids Stintmans (Avots), vēlāk A.Priedeslaipa, K.Lizinskis, H.Ersts, J.Ruska, K.Kalniņš. No 1952.gada oktobra līdz 1963. gada decembrim strādāja Taisija Romanova, vēlāk gandrīz 21 gadu Zenta Klodža (Kikuste), 1985.gadā Vaira Resne un, sākot ar 1986.gadu, Svetlana Novika. Vairāk nekā 40 gadus Dzimtsarakstu nodaļā par inspektori, vēlāk vadītājas vietnieci, strādājusi Dzidra Romanovska.

2009.gada 1.septembrī Balvu pilsētas Dzimtsarakstu nodaļa apvienojās ar 10 pagastu dzimtsarakstu nodaļām, izveidojot Balvu novada Dzimtsarakstu nodaļu.

2022.gada 1.jūlijā, apvienojoties Balvu, Viļakas, Rugāju un Baltinavas novadiem, ir izveidota Balvu novada Dzimtsarakstu nodaļa.

<https://www.balvi.lv/lv/vesture-0>